

Suomineito tänään

SEPPÖ HELMINEN

Ulkoministeri Alexander Stubbilla ei mene pupu housuihin, se nousee naamalle – hymynä, ja eikä muuta kuin perustamaan brändityöryhmä. Tuotteistetaan Suomi. Brändiryhmään kutsutaan huippuosajia tai muita julkkuja.

Laura Kolbe on yksi kutsutuista. Niin koulutuksellisesti kuin elämäkokemuksellisestiakin mielestäni nappivalinta. Kolbe toteaa kirjassaan, ettei työryhmän tehtävänä ole säveltää mitään mainosrummusta, vaan suurin haaste liittyy suomalaisten omaan Suomi-kuvaan. Hyvä näin, sillä niin Toppelius kuin Runebergkin loivat kuvan Suomesta ja suomalaisista katselemalla kesäistä peltouukeaa pappilan kuistilta. Siinä mielikuviteltiin niin Sven Dufva kuin Saarijärven Paavokin. Siinä oli sisua, sitkeyttä, yksinkertaisuutta, rehellisyyttä ja ties mitä. Niin minunkin Suomi-kuvassani, mutta kontekstit arjessa saattavat olla aivan toiset.

Jossain yhteydessä työryhmän puheenjohtaja Jorma Olila painottaa, että ryhmän tehtävänä on ”löytää konkreettisia tekoja, jotka parantavat suomalaisten elämää täällä Suomessa ja samalla tekevät Suomesta entistä kiinnostavamman maan ulkomaalaisten silmissä”. Melkoinen tehtävä, kun Suomea ei juuri missään tunneta. Ehkä se on hyväkin. Maalla ei näin ollen ole takanaan ainakaan kolonialismin aikaan saamaa taakkaa, kuten Kolbe kokemuksistaan maailmalta kertoo.

Parasta kirjassa on, että Kolbe romuttaa kuvitelman Suomes-

ta yhden kertomuksen maana. Se on ennen kaikkea harhainen omakuva, jota ruokkii se, että Suomea on pidetty jotenkin Euroopasta erillisenä saarekkeena. Periferiana, jossa asustavat juntit. Tätä kuvaa ovat ruokkineet erityisesti suomalaiset naistenlehtien toimittajat ulkomaa-jutuissaan ulkomaa-nimisessä paikassa asuville tutuilleen. Jotenkin se suomalainen juntti-insinööri on tennissukissa ja kitchen-englannillaan maailmalla kuitenkin pärjännyt.

Suomen kielellä menee huomnommin kuin keittiö-englannilla. Oma kieli on keskeinen osa identiteettiä. Innovaatiopuheiden myllyssä on unohtunut, että suomen vaaliminen tieteen ja muun sivistyksen kieleksi on myös kansainvälisyys. Yhteinen kieli takaa tasavertaiset mahdollisuudet saada tietoa. Kaikenmaailman innovaattorit suosivat englantia. Kolbekin puhuu lähinnä ruotsin kielestä. Siinä puolustuksellisuudessaan (?) hän toteaa, että

”juuri ruotsinkielisen maailman puitteissa luotiin moderni kaupunkilaisuus: rakennukset, elämäntapa, taide, sosiaaliset verkostot ja koko urbaani kulttuuri-identiteetti. Kielestä huolimatta näkökulma oli maailmaan, Eurooppaan, auki. Suomalaisuutta luotiin ruotsin kielellä, ilman sarvia ja hampaita”.

Totta. Ruotsinkielisillä on josukupolvinen matka kaupunkimaisen elämänmuodon ja siihen liittyvän sosiaalisen pääoman hallitsemisessa.

Urbaanin elämän tulisi merkitä sitä, että tuntemattomat ja taustaltaan sosiaalisesti erilaiset

Laura Kolbe
Ihanuuksien ihmemaa.
Suomalaisen itseymmärryksen
jäljillä
Kirjapaja, 2010

ihmiset voivat kohdata. Eli pitää olla paikkoja, jonne voi pistäytyä noin kävelyetäisyyden päässä. Sellaisia olisivat brittitoiset pubit ja mannermaiset kahvilat. Kauppoja, joista voi ostaa pikkuherkkuja, tupakkaa, lehtiä tai vuokrata vaikkapa videon. Kirjakauppoja. Ei siis mitään ostoskeskuksia, vaan tilaa, jota ihmiset tarvitsevat työpaikan ja kodin välillä. Edellytyksenä on, että ne ovat auki niin iltaisin kuin viikonloppuisin. Näitä epävirallisia kohtaamispaikkoja ei maamme ns. urbaanissa ympäristössä ole. On vain työpaikka ja koti.

Urbaani Suomessa ei olekaan kovin sosiaalista. Kysymys on paljolti kaavoituksesta, kunnallispolitiikasta, joka näinä päivinä jättää mielikuvan virkamiesvetoisuudesta, kaverijärjestelyistä ja lehmänkaupoista. Mutta Kolbe puolustaa kunnallispolitiikkaa. Ehkä siksi, että sosiaalishistoria muista maista poiketen todistaa, miten ”kansalaisuus kasvoi pitäjien paikallishallinnon pohjalta”.

Kaupunki ja talot ovat asujiensa näköisiä ja päinvastoin. Ehkä kaupunkiemme kasvottomuus kertookin siitä, että moni kaupunkilainen on ”kaappilande”. Siitä lieenee todisteena kesämökkeily. Kolbe kysyykin:

”... entäpä jos eläisimme kuin italialaiset tai kreikkalaiset. Viikonloppuisin lähtisimme kaduille ja

toreille, perhe parhaisiin puettuna. Lauantaina olisi kohtaamisia ravintoloissa, vilkkaita keskusteluja kahviloissa, paljon puhetta politiikasta, yhteiskunnasta, jalkapallosta yms. Sunnuntaina vierailtaisiin sukulaisen luona. Vapaa-aikana korostuisi sosiaalisuus, avoimuus, argumentointi ja yhteisöllisyys.”

Ns. suomalaista viinapäättä käsitellessään Kolbe pohtii ja suree, että ”Suomesta puuttuu yhä eurooppalaistyyppinen, perheomistuksessa oleva kodikas ja edullinen pistäytymis- ja ruokaipaikka. Ankara alkoholilainsäädäntömme on hidastanut tällaisten korttelikapakoiden syntymistä”. Suomalaisesta juopotelusta hän ei syytä biologiaa tai metsäläisyyttämme, vaan ottaa vauhtia lähihistoriasta:

”Kieltolaki muokkasi kansallista viinanjuontia tavalla, joka sinetöi myytin suomalaisesta viinapäästä osaksi kulttuurista omakuvaa. Kaksinaismoralismi kukoisti. Viinaa opittiin juomaan kahdella kädellä, nopeasti ja takahuoneessa.”

Hyvät (juoma)tavat vaativat sivistystä, jonka nimeen sekä Kolbe että maamme kansalaisuushistoria vannovat:

”Sivistykseen kuuluu välittäminen ja vastuu itsestä ja muista. Suomessa sivistyksen voimalla on tuotettu kansalaisuutta, yhteisöllisyyttä, oppia sekä tietoa.”

Sivistys on elämänasenne, on minun tulkintani. Hyvinvointivaltio ilmaisine kouluineen ja muine kulttuurilaitoksineen heijastaa Snellmanin edustamaa sivistysajattelua. Tänään raadollinen kvartaalivaltio on ajamassa sivistystä nurkkaan. Koulutus nähdään usein vain väylänä taloudelliseen menestykseen. Pelkkä talouden ja kuluttamisen ihannointi palauttaa ihmisen takaisin barbaariseen aikaan. Sivistystä Pisa-tutkimukset eivät mittaa. Jos brändityöryhmän pitää jotain tuotteistaa, niin tuotteistakoon selväkielisetyn Snellmanin sivistysidean.

Menneisyyden suuresta kipukohdasta, vuodesta 1918, Kolbe kirjoittaa viisaasti. Molemmien puolin haavat ovat yhä auksi, avoimet haavat kuin myykät suut. Se on osa myös minun itseymmärrystäni Suomesta. Se on läsnä suvulta perimissäni aukollisissa albumeissa ja siinä, että täällä Märynummella, noin kolmensadan metrin etäisyydellä kodistani, on se ”lahtipaikka”, jossa Leena Landerin kertomana (Liekin lapset, Siltala 2010) puolisen sataa 14–19-vuotiaista punaista tapettiin. Siellä kasvaa sienäkin.

Olennaista Kolben kirjassa on, että hän näkee Suomen ja suomalaisuuden useiden kertomusten maana. Hän tekee sen kiihottomasti. Joistakin asioista olen samaa, joistakin eri mieltä – mutta joskus huomaan olevani eri mieltä myös itseni kanssa. Se on ajattelua, ja oppimista. Siis sivistymistä.

Venäläinen peili

TUULA-MARIA AHONEN

– Olen aina ollut melko avoin ja sosiaalinen. Aiemmin en edes tiennyt, mitä sanat ”yksinäisyys” ja ”masennus” merkitsivät, kertoo Leningradissa syntynyt Latiševa. 16 vuotta avio-
liittoa Suomessa, ja alkoholi-ongelmakin tuli tutuksi. Mutta Latiševa oli erittäin hyvä veronmaksaja ja puski tietään läpi harmaan kiven Suomessa.

Kun Latiševa ja tuleva aviomies Pekka ylittivät Neuvosto-

liiton ja Suomen rajan, Pekka selvitti, mistä on kyse. Venäläisiä kohdellaan Suomessa kuin toisen luokan kansalaisina ja että minun oli parasta tästä lähin puhua vain englantia, Latiševa kertoo.

Pekka alkaa itse heti näyttää ”hyvää” esimerkkiä. Hän jättää Latiševan tuttaviensa juhlistaksi yksin. Hääpäivän iltaa Pekka juhlistaa avaamalla tv:n urheilukanavan. Latiševa löytää alko-

Inna Latiševa
Ryssänä Suomessa. Vieras
väärästä maasta
Otava, 2010

holin tuoman lohdutuksen.

Pekka ja Latiševa saavat pojan, joka hänkin oppii häpeämään äitinsä venäläisyyttä. Toni tuli kotiin päiväkodista ja sanoi minulle, että minä ja hänen siskonsa Lena olemme pahoja,